

onniksorden
nyacensers),
ingen bederf
l hadden ze
ler het volk,
Flagellanten,
st meer dan

k, naar ver-
niterlijke, in
n resultaten
verval van
en daardoor

matoren
Zecart, Suzo,
nadruk op
gemeenschap
anschouwing
oor volgende
s Gemeenen
zonder ge-
arbeidden
toe op het
terwijzen der
oor het een-
zij geofond
andere be-
ste vertegen-
atoren voor-

es gemeenen
indesheimer
midden der
in 1471). En
dat wel „het
ur“ genoemd
te gedachten
den werd de
het, dat dit
grooten in-
tijd van den
Kempis een
vorming, in
menschen
traks, in zijn
ie der kerk,
in moge hij
lenga terecht
wordt toch
bereid.
Kempis' werk

eft het zijn
Wielenga het
r het heilige
het goede“),
oefening van
God, omdat

Wielenga een
vertaling naar
nidelijke aan-
grondtekst en
hmisch taal-
rts aan den

doet Dr. Wien
hij handelt
t algemeen,
en van Tho-
rechtvaardig-
treedt en het
dt gezien, te
g verzekerd;
thisch volgen
daardoor al
chtelijk offer-
et voldoende
dig komt te
die door het
es heeft voor
seldig is het
het geyaar
aan den an-
o“ aan „de
ndom ten op-
plichten des
deze gevaren
voor onzen
nystiek chris-
geveit komt
deugden van
an zijn toon-
ten, de diepe
het waarlijk
er navolging-
ijd, die „het
een cultureel
behandelt.

a zijn nieuwe
tanduiding in
werp, en in-
woegingen en
vertaling zelf
i verwachten.

goed en zuiver gestyleerd Nederlandsch, rhythmisch
vaak en in eenvoudigheid schoon.

Wie de Imitatio Christi nog niet kende, neme dan
dit boek ter hand. Hij zal er in vinden, wat de
titel omtrent den inhoud van het „eerste boek“
zegt: „vermaningen, nuttig voor het geestelijk
leven“.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Godsdiensten der wereld.

Van alle bewoners der aarde vormen de Christenen
35 pct., de Boeddhisten 27 pct., de Mohammedanen
15,4 pct., de Brahmanen 14 pct., de heidenen 8 pct.
en de Joden 0,6 pct.

In Europa en Amerika behoort 95 pct. van de be-
volking tot het Christendom. In Australië 85 pct., in
Afrika 5 pct. en in Azië 2,8 pct.

Van alle Christenen ter wereld zijn er 68 pct. woon-
achtig in Europa, 25 pct. in Amerika, 4,6 pct. in Azië,
1,4 pct. in Afrika en 1 pct. in Australië.

Van alle Christenen zijn 68 pct. Katholiek, waarvan
47 pct. R.-K. en 21 pct. Gr. K. en 32 pct. Protestant en
van de Christenen in Europa zijn 74 pct. Katholiek
(47 pct. R.-K. en 27 pct. Gr. K.) en 26 pct. Protestant.

De verhouding tusschen R.-K. en Protestant is dus
over de wereld 3:2, in Europa 2:1 en in Duitschland
naar de schrijver er aan toevoegt 1:2, omdat in
Duitschland 1/3 van de bevolking R.-K. en 2/3 Pro-
testant is. („Christliche Welt“.)

Buddhisten in Amerika.

Los Angeles heeft één van de grootste Buddhisti-
sche tempels in de wereld. Hij werd door den hoogsten
hoogwaardigheidsbekleeder van het Buddhistisch ge-
loof in Japan, Count Lord-Abbot Sonyu Otani, lid van
den Japanischen adel en zwager van den keizer, inge-
wijd. Het gebouw kostte 250.000 dollar en de inwijding
was een gebeurtenis van internationaal belang. Het is
de grootste tempel in Amerika, met 2500 lidmaten.

Was nog niet zoo lang geleden, dat de Buddhisten
in dit land begonnen te werken. In 1899 zonden zij hun
eerste zendingen naar Amerika en nu tellen zij dertig
tempels langs de kust van den Pacific. Alles tesam-
men zijn er reeds drie-en-zeventig tempels van dit ge-
loof in het land. („The Banner“.)

Kerkenbouw in Rusland.

Zelfs de Sovjetpers kan aan de religieuze ontwak-
ing onder de bolsjewistische fabrieksarbeiders niet meer
met stilzwijgen voorbijgaan. Zoo wordt b.v. bericht, dat
de arbeiders van de groote tekstiel fabriek in de pro-
vincie Wladimir, die onder den naam „de Kommu-
nistische Voorhoede“ bekend is, met den arbeid hun-
ner handen een kerk hebben gebouwd. In deze fabriek
werken 7000 arbeiders. Een andere kerk is door de ar-
beiders van een kleederfabriek gebouwd, die den naam
„Roode Oktober“ draagt. Hier namen 2000 arbeiders
aan den bouw deel. In de provincie Smolensk zijn 8000
arbeiders van een spinnerij op 't oogenblik met de op-
richting van een Godshuis bezig. In alle gevallen is
het materiaal met behulp van bijdragen gekocht, die
de arbeiders vrijwillig oprachten. In de fabriek „Roo-
de Oktober“ werd een commissie gevormd, die op iede-
ren betaaldag een bepaalde bijdrage van de arbeiders
inde. Op deze wijze werd langzamerhand een som van
40.000 Mark bijeengebracht. De nieuwe kerken werden
vlak naast de oude opgericht, die de Sovjetregering
had laten sluiten en in klubgebouwen en bioskopen la-
ten veranderen. De sovjetpers is ten zeerste verontrust,
daar het in deze drie gevallen over een arbeidersgroep
gaat, die totnogtoe als volstrekt bolsjewistisch te be-
schouwen was. Er is ook hier niet maar sprake van
afgelegen uithoeken, maar van de voornaamste in-
dustriestreek. — („De Geest waait waarheen hij wil.“)
Hem kan ook geen nog zoo goddelooze propaganda te-
genhouden. („Reformierte Kirchenzeitung“.)

De Princeton-kwestie II.

In zijn tweede artikel gaat Ds. Keegstra in de
(Am.) „Wachter“ op de eigenlijke kwestie in.

In een vorig artikel hebben we met weinige woorden
trachten aan te geven de dieper liggende grond, waar-
uit de moeilijkheden met betrekking tot het Princeton
Seminary zijn voortgekomen. De tegenstelling tus-
schen de Orthodoxen, die zich eerlijk en getrouw aan
de Presbyteriaansche belijdenis en kerkregering wil-
len houden en de Modernisten, ligt naar ons onder-
zoek, dat we instelden, duidelijk aan die moeilijkheden
ten grondslag.

Beweerd wordt er wel, dat de oneenigheden niets
met het confessionele standpunt van Princeton uit te
staan hebben, doch slechts de administratie der in-
richting betreffen. En toch komt het ons voor, na alles
wat we in den laatsten tijd over de zaak lezen en hoor-
den, dat die bewering slechts den schijn der dingen
ons te zien geeft, maar de werkelijkheid verborgen
houdt.

Uit het volgende mogen de lezers oordeelen.
In Mei, 1926, was Dr. J. Gresham Machen door de
Board of Directors benoemd als professor in Apolo-
getics and Christian Ethics. Nadat een
tweede Board (Board of Trustees) de noodige bepa-
lingen aangaande het salaris had vastgesteld, werd de
benoeming aan de General Assembly in 1926, te Bal-
timore, ter approbatie voorgesteld.

De Assembly echter keurde de benoeming niet goed,
maar sprak ook haar veto niet uit. Tegen de benoe-
ming van Dr. Machen rezen bezwaren en gingen stem-
men op. Op de zuiverheid en degelijkheid van zijn on-
derwijs was niets aan te merken, de roem zijner we-
tenschappelijkheid kon niet weersproken worden, de
Board of Directors was wel voldaan over zijn werk in
tverleden (Prof. Machen doceert reeds meer dan
tweintig jaren in het Nieuwe Testament), de studenten
ontvingen het bericht van Dr. Machen's benoeming met
enthousiasme, maar er was iets in zijn karakter en op-

treden, iets, blijkbaar moeilijk te omschrijven, waarom
sommigen hem niet wilden. (Dat moeilijk te omschri-
ven „iets“ komt mij voor te zijn niets anders dan een
moedig en mannelijk verzet tegen den Modernistischen
invloed in zijne kerk met hare scholen en vurigen ijver
voor de waarheid, zooals die tot nu toe te Princeton
werd geleerd en verdedigd.)

Dat „iets“ werd oorzaak, dat de General Assembly
zijne benoeming noch goed- noch afkeurde, maar eene
commissie benoemde, om aangaande de toestanden in
het seminary een grondig onderzoek in te stellen, de
gerezen geschillen zoo mogelijk uit den weg te ruimen
en op de volgende vergadering van de Assembly te rap-
porteren.

De officiële opdracht luidde als volgt: „That the
Assembly appoint a committee of three ministers and
two elders to make a sympathetic study of conditions
affecting the welfare of Princeton Seminary, and to
coöperate responsively with seminary leaders in stri-
ving to adjust and harmonize differences and to report
to the next Assembly.“

„That as a corollary to this action the Assembly re-
serve judgment and take no action, either in approval
or disapproval of the election of a professor in the Se-
minary of Princeton, until the committee shall have
reported“.)

Reeds in dit besluit ligt iets ongerijms, een fout,
waardoor niet alleen aan den benoemden professor
onrecht werd aangedaan, maar blijkbaar tegen den
vasten regel der Assembly werd gezondigd, daar de
„law of the Church“ (wij zouden zeggen de kerken-
orde) bepaalt, dat wanneer een General Assembly de
benoeming van een professor noch goed- noch afkeurt
door haar veto, de benoeming dan automatisch in ef-
fect gaat.

Men ziet, wat de Assembly te Baltimore hier deed en
zich schuldig maakte tegenover haar eigen kerkenorde.

Bovendien zijn er in de handelingen der aange-
stelde commissie onderscheiden fouten aangewezen, die dui-
delijk aantoonen uit welken hoek ook hier de wind
waaide.

Volgens de bewering, die op het allernauwst in heel
deze zaak betrokken waren, is het onderzoek der com-
missie niet „sympathetic“ geweest. Veeleer kenmerkte
het zich door kwalijk verborgen antipathie tegen de
meerderheid van de faculteit (Orthodox) en eveneens
tegen de meerderheid van de Board of Directors, die
Dr. Machen de benoeming had gegeven. Al wat men
begeerde van de commissie was „onpartijdigheid, recht
en een sympathetische behandeling, vrij van buiten-
liggende invloeden“, maar die heeft men naar het oor-
deel der directors niet ontvangen.

Ook was er niet die samenwerking van de commissie
met de „Seminary leaders“, waarvan de officiële op-
dracht spreekt. „The committee has not coöperated
responsively with Seminary leaders“, zoo wordt er
door de meerderheid der directors gezegd. Behalve dat
de commissie in November ééne vergadering hield
met de Board of Directors van ongeveer drie of vier
uren, en waarvan heel wat tijd werd besteed aan din-
gen, die voor de zaak nauwelijks of geen betekenis
hadden, heeft de commissie de Board zoo goed als ge-
heel genegeerd.

In de derde plaats is er door de commissie niet voor
gezegd, dat haar rapport tijdig gepubliceerd werd.
Naar een vaststaanden regel moeten alle rapporten
van commissies der Assembly vóór den 1sten April in
handen van den stadsclerk zijn. Dit is natuurlijk, opdat
men vóór de vergadering der Assembly zulke rapporten
zal kunnen bestudeeren en zoo noodig publiek in de
bladen beoordeelen. Maar dit rapport van ongeveer
twee honderd bladzijden kwam even vóór dat de As-
sembly samenkwam, uit en gelegenheid tot voldoende
bestudeering en bespreking vooral, was er niet. Ver-
ontschuldiging op grond van gebrek aan tijd, schijnt
hier niet te kunnen gelden; want toen de commissie
van 7 tot 11 Maart in Chicago vergaderde, verdaagde
men tot den 23sten Mei, even voor de opening der As-
sembly te San Francisco. Daar was dus blijkbaar de
toeleg om het rapport niet eerder te publiceren dan
aan 't begin der vergadering in San Francisco.

Wel is er toen uit nood nog ééne vergadering in Chi-
cago belegd den 26sten April en schijnt de publicering
van het rapport daardoor vervroegd te zijn, maar dit
werd gedaan blijkbaar op aandrang van scherpe pro-
testen. Maar ook met die verhaasting was er, noch
voor de afgevaardigden, noch voor het publiek, vol-
doende tijd om het levig rapport in te studeeren en er
in de bladen de zoo noodige bespreking aan te wijden.

Inderdaad, bovengemelde omstandigheden hebben
al den schijn van partijdigheid bij de commissie.
't Is waar, bovenstaande mededeelingen hebben we
ontleend aan berichten van hen, die op de hand van
Dr. Machen zijn (voorzichtigheidshalve melden we
dat opzettelijk); maar nergens hebben we ook maar iets
gevonden, dat die berichten weerlegt.

Eindelijk kwam dan het rapport in het licht. We
kunnen er niet aan denken natuurlijk, om in bijzonder-
heden daarover te schrijven.

Toch is er tweërlei, waarop we de aandacht wen-
schen te vestigen, en dat betreft wel de hoofzaak en
toont onze inzichten onwedersprekelijk aan, hoe een-
zijdig de commissie was en hoe zeer ze hare opdracht
te buiten ging.

In plaats van met een bericht van de gewenschte ver-
eeniging der partijen na vereffening der geschillen,
komt men met adviezen, waarvoor de opdracht, dunkt
ons, hoegenaamd geen autoriteit gaf.

1. Een advies tot reorganisatie met betrekking tot
het beheer der school; ziedaar het eerste.

Duaver stond het seminary onder beheer van een
tweetal boards, namelijk een Board of Directors en een

1) In het kort en vrij weergegeven: De Synode benoemt
een commissie van drie predikanten en twee ouderlingen
om een „sympathetic“ onderzoek in te stellen naar wat goed
en noodig is voor het seminary te Princeton. Deze commissie
moet ten nauwste samenwerken met de leiders van het semi-
nary te Princeton, een juiste en goede oplossing trachten
te vinden en daarvan rapport uit te brengen op de volgende
Synode.

Vóór dien tijd zal de Synode niets doen noch ter goed-
keuring noch ter afkeuring van de verkiezing van een hoog-
leeraar aan het seminary te Princeton.

Board of Trustees. De eerste heeft het bestuur over de
geestelijke belangen der inrichting, zooals onderwijs en
benoeming van professoren, enz.; de laatste heeft de
verzorging der stoffelijke belangen te behartigen, zoo-
als financiën, gebouwen, gronden, enz.

Maar nu adviseert het rapport tot reorganisatie on-
der één board in plaats van twee. Een samenstelling of
samenstelling dus, die wel heel onschuldig schijnt,
maar groote gevolgen zal hebben.

Niet Presbyteriaansch is deze reorganisatie, waar in
de Presbyterian Church alle andere inrichtingen en
organisaties door twee lichamen of boards beheerd
worden.

We laten ons er niet over uit, welke wijze van be-
stuur de beste geacht moet worden. Maar dit is opval-
lend, dat buiten de opdracht om, er zulk ééne reorga-
nisatie aanbevolen wordt en dan wel een reorganisatie,
die tegen de policy der kerk ingaat en het plan der
school totaal wijzigt.

Intusschen vergele men niet, dat de Board of Direc-
tors bestaat uit mannen, die met hart en ziel staan op
het oude, welbekende, confessionele standpunt van
Princeton's Seminary, terwijl de Board of Trustees
grootendeels bestaat uit mannen, die overhellen tot de
andere zijde. Eene samensmelting of reorganisatie zal
dus uitloopen op één lichaam, waarin conservatieven
en modernisten samen alle aangelegenheden zullen be-
heeren. Zoo krijgen alle partijen, fundamentalists,
modernists en de middle-of-the-road mannen,
dus alle gelijke stem in het kapittel en wordt het semi-
nary naar den zin van Dr. Ross Stevenson dus de
school van en voor geheel de kerk, met hare verschil-
lende richtingen en confessionele kleuren.

En nu zal zulk ééne oplossing velen wel heel aan-
nemelijk voorkomen; want zoo ontvangen immers alle
partijen evenveel recht en voordeel van de eigen school.
Maar, zoo mogen we vragen, waar blijft Princeton
zelf, waar de school, die zoo lange jaren het bolwerk
was voor de Gereformeerde leer in de kerk, waar het
onderwijs, dat van heinde en verre gezocht werd door
edele en godvreezende jonge mannen, die er de voor-
bereiding zochten voor ééne bediening des Woords, die
boven alles de eere Gods zoekt? Zulk ééne reorganisatie
mag ééne eenheid bevorderen, maar geen eenheid op
het vaste fundament van Gods onfeilbaar Woord.

2. En dan het tweede advies der commissie betreft
de benoeming van Prof. Machen en houdt feitelijk in,
dat uitpraak over die benoeming zal worden uitge-
steld, totdat de reorganisatie zal hebben plaats gehad.
Het weekblad The Presbyterian noemt dat ééne
recomendatie tot ééne wetteloze daad en ze is dat,
bezien in het licht van den regel, dat ééne benoeming
tot professor aan het seminary automatisch in effect
gaat, als de Assembly die benoeming niet goed- of af-
keurt.

Met diepe droefheid hebben we het laatste jaar den
gang van zaken in de Presbyterian Church en vooral
met betrekking tot het Princeton Seminary nagegaan.
Men kon 't zien, waarop aangestuurd werd en de com-
missie heeft te San Francisco haar pleit gewonnen.

We kunnen niet anders zien, of de politiek en niet
ééne gezonde politiek, heeft het hier gewonnen. Niet de
waarheid en oprechtheid triumfeert in deze zoo ge-
wichtige zaak, maar de list en de vrijpostigheid, om
bestaande kerkelijk vaststaande bepalingen te negree-
ren. Met den schijn van te ijveren uit liefde voor geheel
de kerk en tot hare eenheid, heeft men gewerkt aan
losmaking van hare voornaamste school van haren
grondslag in het onveranderlijke Woord van God.

Zeer gaarne zouden we wenschen, dat heel ons on-
derzoek der laatste maanden met de conclusies, die we
trokken, nog bewezen werden een groote vergissing te
zijn geweest. Want het verlies van het oude en geliefde
Princeton, zooals het onder ons bekend stond en ge-
waardeerd werd, wordt een pijnlijk verlies, niet alleen
voor de Presbyterian Church, maar voor heel de Kerk
van Christus in ons land.

Ook ons vervullen deze dingen met zorg. Voor-
zoover wij op zulk een verren afstand deze kwestie
beoordeelen kunnen, hebben wij weinig hoop op
een oplossing, welke uitvalt ten gunste van het
Calvinisme in Amerika. Dat „iets“ in het karakter
van Prof. Machen zal wel een doekje voor het bloe-
den zijn. Laat er al „iets“ zijn. Dan weest daar
zijn wetenschappelijke naam toch zeker wel door-
slaand tegen op. Daar was ook wel „iets“ in het
karakter van Calvin. Zelf sprak hij van het on-
stuimige beest. Als hij tot reformator „gekozen“ had
moeten worden, zou hij het misschien nooit zijn
geworden.

Gelukkig, dat God zelf de reformatoren roept.
In het geval van Prof. Machen zal Ds. Keegstra
echter wel gelijk hebben. Wat wij van anderen hoor-
den, bevestigt ons daarin. Hij zal den liberalen heer-
ren niet „soepel“ genoeg zijn. Wie „soepel“-ortho-
dox is heeft daar gelijk hier een voorsprong. En
toch hebben we in onzen principiële wegglijden-
den tijd vóór alles noodig mannen van beginsel-
vastheid. Geve God Prof. Machen genade geen duim-
treed te wijken.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Het promotierecht voor de Theol. School.

Nog steeds houdt de zaak de aandacht van de
kerkelijke pers gespannen. Het is te betreuren, dat
in een enkel geval de toon ietwat beneden het
gewenschte peil staat, en dat met name tegen het
artikel van Prof. Grosheide bezwaren worden in-
gebracht, die niet juist zijn. Niemand kan dit meer
betreuren, dan wie, in hetzelfde geval verkeerende
als ik, voorstander is van de erkenning van het
recht, dat bepleit wordt. Wil men het doel bereiken,
nu, of in de toekomst, dan is zuiverhouding van

het debat een eerste vereischte. Namen noemen is hier niet noodig.

Van hetgeen mij onder de oogen kwam uit de kerkelijke pers geef ik enkele korte citaten.

Prof. Bouwman wijst in „De Bazuin” eerst er op, dat een principiële beslissing over de zaak nog niet genomen is, ook niet op de Synode van 1914. Haar afwijzing geschiedde zonder dat de vraag principieel onder de oogen was gezien. We lezen:

De vorm van de voorstellen van 1914 was een geheel andere dan die thans door Overijssel gegeven is. Er is in 1914 niet alleen in de pers, maar ook op de Synode er op gewezen, dat het doctoraat is een schoolzaak, dat de school zelve het recht heeft om als wetenschappelijke school te doctoreeren. Maar door een zaak, die er niet bij behoorde, is in 1914 het debat geheel vertroebeld en in een verkeerd spoor geraakt. En toen eenmaal de kwestie van het doctoraat in een verkeerd licht werd gezien, was het niet meer mogelijk haar zuiver te behandelen. Prof. Hoekstra heeft toen mede namens anderen de juiste denkbeelden over een doctoraat aan de Theol. School in een kort en duidelijk betoog voorgedragen, en de gedachte uitgewerkt, die herhaaldelijk reeds vroeger in „De Bazuin” was voorgesteld, maar het mocht niet baten. De bestrijding van een gelachte omtrent leeringen van Dr. Kuyper ter loops in het geding gebracht beheerschte het debat. Voor menigman was toen de beschouwing door Prof. Hoekstra gegeven geheel nieuw, en de rapporteur, Prof. Ravinck, sprak uit dat hij zeer waarschijnlijk wel kon medegaan met deze gedachte, maar dat deze thans niet aan de orde was, en dat zij later wel eens kon behandeld worden. Daarop deed Prof. Bouwman het voorstel: „De Generale Synode, het rapport der Commissie gelezen en de debatten gehoord hebbende, het niet wenschelijk oordeelende, dat dit punt door een onrijpe en onzuivere stemming beslist wordt, besluit een vijftal deputaten te benoemen, met de opdracht de zaak van het doctoraat principieel te onderzoeken.” Doch dit voorstel kon slechts 14 stemmen op zich verenigen.

Men werpt tegen, dat de begeerde „nithouw” van de Theol. School in strijd is met het „beding”, waarop de vereeniging der kerken in 1892 tot stand kwam. Prof. Bouwman ontkent de juistheid van deze bewering:

Uit den vorm van het beding, evenals uit de toen gewisselde stukken, blijkt dat het bij de Vereeniging, voor hen die het beding stelden, eenig en alleen ging over het zeggenschap der kerken inzake de opleiding.

De kwestie liep niet, zooals later wel eens gezegd is, over de vraag of de opleiding Universitair of seminairistisch zou zijn. Er is toen niet over gehandeld of de kerk wat men noemt een seminarium zou hebben voor de opleiding, neen, een wetenschappelijke opleiding werd door allen begeerd, en een seminairistische opleiding werd, zooals Prof. Wielenga schreef („De Bazuin” 1 Dec. 1899), door niemand noodzakelijk geacht. „Ook ging het niet”, zoo zegt Prof. Wielenga, „over kerkelijke opleiding en vrije studie. De vrije studie wilde niemand uitsluiten zien, gelijk ze ook in de kerken van 1834 altijd in zeer ruimen zin zelfs, is gehandhaafd. Het eigenlijke en eenige verschil liep over het zeggenschap der kerken inzake de opleiding harer leeraren.”

Prof. Bouwman gaat vervolgens na, welke veranderingen in het bestaan der Theol. School hebben plaats gehad na het „beding”, veranderingen, welke door niemand werden gezien als strijdig met het beding, welke integendeel met nadruk gevraagd werden, ook door hen, die thans den laatsten uitbouw der Theol. School niet wenschen. Toch kwamen die veranderingen hierop neer, dat de Theol. School niet meer praktisch een alleen domineesvormende inrichting werd, maar een theologische hoogeschool, met wetenschappelijke inrichting, die ook wetenschappelijke graden verleende (getuige ook de eischen van toelating, gelijk aan die van de V. U.; getuige de wijze van examinatie en de eischen, bij de examens gesteld, getuige ook het feit, dat de kerken voor de kandidaten van Kampen precies dezelfde kerkelijke examens behouden als voor die van de V. U.). Daarna gaat de hoogleraar verder:

Door deze ontwikkeling der Theol. School werd natuurlijk het beding van 1892 niet opgeheven. Nietoannd die er aan gedacht heeft. Ook kan niemand op goede gronden zeggen, dat elke uitbreiding of ontwikkeling van de Theol. School een schending zou zijn van hetgeen in 1892 bedongen is. In 1892 is alleen bedongen, dat de kerken het zeggenschap zouden hebben over de opleiding. Voorts is bedongen dat de opleiding wetenschappelijk moet zijn. Maar er is absoluut niets van gezegd, dat de opleiding niet verder mocht gaan dan tot een Candidaatsexamen. Als de kerken een breedere en een diepere ontwikkeling voor bepaalde studenten wenschelijk mochten oordeelen, dan mogen zij met het volste recht uitspreken, dat ook de Theol. School haar onderwijs nog wat meer uitbreidt. Principieel kan er geen bezwaar zijn. Het onderwijs aan de Theol. School dient wetenschappelijk te zijn. Het Candidaatsexamen moet wetenschappelijk zijn. Waarom zou de Theol. School niet het doctoraalexamen mogen afdemen.

In „De Wachter” herinnert Ds Doekes o.m. aan de besluiten van de Synode van 1914; ook hij wijst af de gedachte, dat daar „een principiële beslissing” zou zijn genomen. We lezen:

Het grondt de loochening van bedoeld recht hierop, dat de Theologische School de eigen inrichting der

Kerken is. Het zegt niet, dat de uitoefening van het jus promovendi voor haar onnoodig moet worden geacht. Noch ook, dat het om praktische redenen thans ongewenscht is, dat ze dit recht uitoefent. Neen, er is uitgesproken, dat zij in genoemde kwaliteit op het promotierecht geen aanspraak kan maken. (Dr. Greijdanus, De Bazuin van 27 Nov. 1914.)

Is hiermee bedoeld, dat een dergelijk privilege afhangt van de vraag, wie een hoogeschool verzorgt en van wie ze uitgaat? We kunnen het moeilijk gelooven. Dr. Greijdanus heeft tegen de absurditeit van zulk een stelling aangewezen. Als de Theologische School geen aanspraak maken kan, zoolang ze staat onder de jurisdictie van de Kerken, maar er wel recht op hebben zou, zodra een Rockefeller of een vereeniging van burgers, kooplieden, enz. haar overnam! (De Bazuin van 27 Nov. 1914.)

Inderdaad, men denke eens aan den zeer beroemden en wijzen gemeenteraad van Amsterdam, die een universiteit er op na houdt.

In hetzelfde blad schrijft Ds J. H. Rietberg tegen het in „De Reformatie” opgenomen art. van Prof. Grosheide. Met name tegen Prof. Grosheide's opmerking, dat iemand, die te Kampen candidaat wordt, niet candidaat is voor den doctoralen graad, maar candidaat tot den heiligen dienst, stelt Ds Rietberg de opmerking, dat, ook reeds blijkens de te Kampen uitgereikte bul, sinds de reorganisatie van de Theol. School haar kandidaten zijn: candidaat in de heilige godgeleerdheid. Vervolgens:

Dat een candidaat in de heilige Godgeleerdheid, komende van de Theol. School het predikambt begeert, blijkt niet uit zijn Candidaatshul, maar uit het feit dat hij zich bij de Kerken aanmeldt voor het praeparatoir examen. Dan eerst blijkt het, dat hij zich Candidaat wil stellen tot den Heiligen Dienst. Als hij voor dit praeparatoir examen slaagt, wordt door de Classis dan ook verklaard, dat hij mag staan naar den Dienst des Woords. Maar dit staat niet in de Candidaatshul van Kampen. Dat is een Candidaatshul in de heilige Godgeleerdheid. En omdat Candidaat zijn beteekent naar iets dingen, daarom blijkt uit die bul dat hij als Candidaat in de heilige Godgeleerdheid dingt naar hetgeen op het Candidaatsexamen kan volgen, n.l. den doctoralen graad. Hoe zou anders de V. U. Candidaten van Kampen zonder examen kunnen toelaten om te promoveeren?

Even later:

„In het voorbijgaan” herinnert prof. Gr. er even aan „dat in Nederland de doctorstitel een door de wet beschermde titel is.”

Laat ik in het voorbijgaan er even aan mogen herinneren dat de V. U. den effectus civilis ook niet heeft voor de Theol. Faculteit. En hoe reageert de wetenschappelijke wereld dan op den doctoralen graad van de Theol. Faculteit der V. U.? Als dat in orde is, waarom zou het dan voor Kampen niet in orde zijn?

Inderdaad is mij persoonlijk door een hoogleraar van een rijksuniversiteit nadrukkelijk verzekerd, dat aan deze universiteiten de examens van de V. U. ook niet erkend worden; iemand, die na candidaatsexamen aan de V. U. te hebben gedaan, zou willen promoveeren aan een rijksuniversiteit, zou daar opnieuw candidaatsexamen moeten afleggen. Over de beteekenis van den „effectus civilis” moet men dan ook zich geen illusies scheppen, wat betreft de aanvaarding van de examens der V. U. buiten haar kring. Toch zou het wel een dwaas moeten zijn, die durfde beweren, dat het wetenschappelijk peil der V. U. staat beneden dat der rijksuniversiteiten. De dissertaties bewijzen het wel anders. Maar daarom kan in Kampen hetzelfde gebeuren; en — kan „de wet” ons niet hinderen.

Dr. C. Bouma merkt in het „Geref. Kbl. v. Ov. en Dr.” op, dat we na 1914 thans in een heel andere sfeer leven; dat ook de wijze van voordragen der gedachte van het promotierecht van Kampen thans verschilt van wat toen te zien kwam:

De twist tusschen A en B, die we nu gelukkig vergeten zijn.

Gelukkig vergeten. Zóó is de sfeer van 1927. Anders dan die van 1914. Dat weet ieder, die in die jaren heeft geleefd. En dat behoort ieder te erkennen. Ik ben het geheel eens met wat Dr. H. H. K. dien-aangaande schreef: „Er is een hartelijke samenwerking op schier elk gebied, waarvoor we God niet genoeg kunnen danken”. Wij zijn naar elkander toegroeid, zooals Prof. Grosheide schreef in „De Reformatie”. Dat is de sfeer van 1927. En dat was met de sfeer nog van 1914; althans nog niet in die mate, dat alle vragen van ons kerkelijk leven van uit dat gezichtspunt konden worden bezien en ook zijn bezien.

Maar daarom gaat het niet aan, nu, in 1927 nog te argumenteeren met de redeneering, dat in 1914 de zaak principieel is beslist. Neen, zoo is het niet. Toen is de zaak besloten in de stemming van 1914, nog de verdeeldheid tusschen twee partijen. Toen zat nog de liefde voor Kampen of Amsterdam den broederen in het bloed. Nu is het de liefde voor Kampen en Amsterdam. Dat is het verschil. Wie toen voor Kampen was, stemde en sprak voor. En wie toen niet voor Kampen was, stemde misschien niet voor.

Dat is nu Gods zij dank veranderd. Niemand, die heeft meegeleefd, zal het anders zeggen. Niemand, die het ziet, zal er God niet voor danken.

De „Leeuw. Kbl.” meent, dat een twistappel binnengeworpen wordt, als men de kwestie aan de orde stelt:

Wanneer een gegeven toestand rust op een compromis en aan de eene zijde wil men op dezen compromis-toestand leeren maken, dan stelt men van di-zijde eigenlijk geheel het compromis op losse schroeven, want, dan geeft men daarmee ook aan de andere zijde het recht weder kwesties te maken, wat men eenmaal was overeengekomen. Zoo staan we bij den eisch van het promotierecht dus eigenlijk weer voor de opleidingskwestie in haar geheel en omvang, in lengte en breedte en diepte en hoogte.

Of het op zichzelf wenschelijk zou zijn, de kwestie dan nu maar eens uit te vechten, laten we rusten. Maar dat het onder de gegeven omstandigheden nu daartoe de beste tijd zou zijn, wagen we toch in allen ernst in twijfel te trekken. De Fris, die nu weer dezen twistappel geworpen heeft onder ons volk, draagt o.i. door haar onvoorzichtigheid, ja roekeloosheid, wel een zeer groote verantwoordelijkheid.

Tegen deze opmerkingen is in het bovenstaande al iets ingebracht. Dat van den kant van hen, die de zaak op het tapijt brachten, geen sprake is van eenige onvriendelijkheid tegen de V. U. kan men soms reeds uit het lezen van hun namen afleiden. Men zal zich die moeite dan ook wel moeten getroosten; ook al om te verstaan, dat wat verlangd wordt met de „opleidingskwestie” niets te maken heeft. Het is zuiver een kwestie van afmaken wat reeds begonnen is, van voortweven aan een opgezet gebouw, van praktijk voor studenten, die promoveeren willen en ten slotte van nuchterheid: omdat een theologische hoogeschool in zichzelf het recht heeft graden te verleen, zonder dat daarbij een vereeniging of communistische gemeenteraadsliden te pas behoeven te komen.

Ds Renting zegt dan ook in de „Geld. Kb.”:

Er is aanleiding genoeg, om een vroeger genomen besluit aan revisie te onderwerpen of, wil men, om rekening houdende met het historisch geworden, het recht te erkennen, dat de Hoogeschool, waaraan wetenschappelijk onderwijs gegeven wordt, als zodanig bezit. Gelijk datzelfde recht betrekkelijk nog maar kort geleden ook aan andere Inrichtingen voor Hooger Onderwijs, die geen Universiteiten zijn. — wij bedoelen de Landbouw-Hoogeschool te Wageningen, de Technische Hoogeschool te Delft, de Handels-Hoogeschool te Rotterdam — verleend werd.

Als het de bedoeling was, om iets aan de Vrije Universiteit te kort te doen, dan zouden we ons met kracht tegen een dergelijke toelag verzetten. Maar nu de begeerte naar de erkenning van het promotierecht opkomt uit de overweging, dat reeds de eerste stap op dien weg werd gezet in het academisch candidaatsexamen en deze weg toch consequent tot het einde toe mag worden afgehoopen, nu schijnt het ons toe, dat men niet anders dan billijk en verstandig zou handelen, wanneer men het gevraagde toestond en men — vergun ons de uitdrukking — ook te Kampen den doctora-hoed verkrijgbaar stelde.

Ook verstandig!

We gelooven, dat de onderlinge liefde en de onderlinge waardering er door zouden toenemen en dat deze liefde en waardering ook der Vrije Universiteit ten goede zoude komen, ook thans, nu het Universitair onderwijs noodzakelijk moet worden uitgebouwd!

Later nog wel meer.

Kittel-Obbink-Grosheide-de Bray.

In „De Hervorming” schrijft Ds Drijver (vrijzinnig) over de „gematigde orthodoxie” van Kittel-Obbink. Bij de bespreking van het standpunt, dat de deitsche hoogleraar Kittel en de nederlandsche (ethische) hoogleraar Obbink innemen inzake de religie van het Oude Testament, lezen we o.m.:

Het bijzonder karakter van dit boek (het O. T.) ligt n.l. in zyne religieuze waarde, welke religieuze waarde o.m. gezocht wordt in de wet, hoewel het in deze heet dat zij in Mozes' geest is opgetrokken op den grondslag van het geniale werk van den Babylonischen Hammurabi. Voorwaar een ietwat duister standpunt: heel wat minder duidelijk dan wat wij lezen in de door Prof. Grosheide bij Kok in Kampen uitgegeven Christelijke Encyclopedie voor het Nederland-sche Volk: „met de wijsheid, die van Babel uitging heeft Israëls God in Zijne bijzondere openbaring den strijd aangehouden”. — In gedachte hooren wij Guido de Bray instemmen: „juist zoo”.

Pikanterie en profanatie.

In „Delfsh. Kb.” schrijft Ds Nomes iets in verband met wat hij las in het „Alg. Weekbl. v. Chr.-dom en Cultuur”:

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur” kwam onlangs een artikel voor van de hand van Marinus Cook. Het was getiteld „Dit zelfkant” en biedt allerwonderlijkste staaltjes van valsche vernunft en gebrek aan eerbied voor het heilige.

Zie hier eenige schier ongeloofelijke mededeelingen, die ons toonen, hoe groot het gevaar is, als men den eenvoud en de soberheid prijsgeeft, waarmede Gods Woord spreekt over den weg des levens.

„Zoo kondigt een Baptisten predikant, E. Hez Swen, in de hoofdstad des lands, Washington, aan, dat hij, tot meerdere stichting der gemeente, zal preken over het onderwerp: „Waarom een man een groote schaal met een gebraden kip er op uit het raam wierp”.

Een ander, zekere B. G. Hodge, predikant te Owensboro, Kentucky, noodigt zijn gemeente tot de gods-dienst-oefening door bekend te maken dat hij zal spreken over het onderwerp: „Solomon, a six-cylinder sport” (onvertaalbaar), en doet in zijn aankondiging de volgende vraag: Zoudt gij evenveel vrouwen en bij-wijven kunnen hanteeren als deze oude snoeper? Ter-wijl een zekere Dr. Knickerbocker, te Knoxville in Tennessee, door de geheele stad laat aanplakken dat het onderwerp van zijn predikatie zal zijn: „Bijen en Vlin-

dors'
vlied
De
van
lijk,
hand
predi
kond
woor
1.
view
die t
movi
2.
op wa
3.
4.
den,
5.
onz
6.
een g
7.
den c
De
werel
werpe
het b
publi
deze:
Ho-
make
de lie
heid f
voor
die li
bezi
dan o
noten
Liefde
De
toch z
houde
van G
Hie
nieuw
Was
gedien
Zond
de eenz
logie in
gicn i
wellust
gen en
bladen
op een
grijs m
ken, on
De lij
grijpen
en het
heden.
diging
armoed
dekken
teksten
moet
zwijgen.

Geacht
De on
van zij
door M.
gende z
Naar

citeert d
doenlijke
echter in
gehandl
dicht me
Verder

Hij d
motieven
spreekt v
tigste ee
voorkeur
uit het
het oors

In mijn
verwijzen
Biogr. wo
p. 344;
„orakel”
lating van
twintigste
U dank

Over t
De in
Dr de Jon
Ik had
meening
Glasius v
noot 31 n
Twee a
passage z
schrijver
maken.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Slidrecht: J. Vriendenhiel te Bruinisse.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Tweetal te:

Scherpenzeel (Gld.): E. Warmolts te Heerde en B. Bataaen te Utrecht.

Beroepen te:

Alphen a. d. Rijn (2e pred. pl.): R. P. A. Rutgers te Katwijk aan Zee.

Almkerk: G. P. v. IJzeren te Gelselaar.

Elburg: L. v. Mastrigt te Harderwijk.

Loosduinen: G. Venema te Appingedam.

Muiden en Dinteloord: J. D. v. Hof te Winth.

Ouddorp: S. Goverts te Olfsebrook.

Randwijk: A. M. den Ouden te Middelharnis.

Rotterdam: H. de Vos te Akersloot.

Stedum: A. Steenbeek te Dorkwerd.

Aangenomen naar:

Denekamp (O.): J. Hoffer te 's-Heerenhoek (Z.).

Guntum bij Leeuwarden: H. Slok te Brichsch Nieuwland.

's-Heerenberg (toez.): H. M. Sassen te Schoonoord.

Musselkanaal: Th. J. Mudde te Made.

Nietwip Pekela: M. D. Gisman te Zunderdorp.

Rijssen: A. H. J. G. v. Voorthuizen te Nijkerk (G.).

Bedankt voor:

Dirksland: S. C. Groeneveld te Leerdam.

Edele: E. A. A. Snijderlaar te Muntgem.

Katwijk aan Zee (vac. I. Voorsteegh) (toez.): G. de Vries te Oostereind (Fr.).

Maartensdijk (U.): P. Kuyman te Houten.

Moercapele: C. v. d. Wal te Rijnswaterwoude.

Oosterwolde (Gld.): G. Alers te Nieuw-Lekkerland.

Oostervijk bij Leerdam: S. A. C. Rijnenberg, em.-pred. te Wassenaar.

Putten (G.): K. J. v. d. Berg te Amersfoort.

Vriezenveen (2e pred. pl.): W. J. Keller te Nieuwkoop.

Intrede te:

Midland: Tj. de Boer. Tekst Rom. 1:18.

Morra: C. M. de Jong. Tekst Rom. 1:16.

Schoonhoven: J. H. Gunning E. Bzn. Tekst Ps. 51:14b en 15.

Afscheid van:

Heleenveen: T. G. Meester. Tekst Rom. 8:15.

Haulerwijk: G. C. H. Bos. Tekst 2 Cor. 4:13.

Midlum: H. B. Spijkhofer. Tekst Rom. 8:35a.

Wereldbond der Kerken.

Maandag is onder voorzitterschap van Prof. Dr. J. A. Cramer te Utrecht een vergadering van het bestuur der Nederl. afdeling van den Wereldbond der Kerken gehouden.

Na behandeling van eenige interne aangelegenheden, waaronder het besluit, het secretariaat en penningmeesterschap een hand te vereenigen, naar aanleiding waarvan Prof. Dr. H. Bouwman uit Kampen het secretariaat overdroeg aan den fungerenden penningmeester, Dr. J. C. Wissing, te Vught, werd het onderwerp der agenda: welke verdere propaganda vooral in den komende winter zou kunnen en moeten worden gevoerd, in behandeling genomen.

Een levendige discussie ontwikkelde zich. De vraag was, of de wereldbond hoofdzakelijk, zoo niet alleen, positie moest nemen tegen den oorlog — een mening, vooral door Dr. J. W. K. Hoeyers, afgevaardigde der Ev. Luth. Kerk, voorgestaan — of dat de wereldbond ook andere zaken binnen de sfeer van zijn belangstelling moest betrekken (pers. opium- en blanke slavenhandel, enz.). Het laatste werd speciaal door den heer L. J. van Wijk, afgevaardigde van het Nederlandsch Bijbel-Genootschap, watj verdedigd, die zeide, dat de volledige naam: wereldbond tot het bevoorliefen van een goede verstandhouding tusschen de volken door de Kerken, er duidelijk op wees, dat niet alleen actie tegen den oorlog werd beoogd en dus wel degelijk positie moest worden genomen tegen alles, wat de goede verstandhouding tusschen de volken belemmerde en dikwijls kiemen voor den oorlog in zich droeg, hieteen h.v. bij den opiumhandel zeer duidelijk het geval was, en alles diende te worden gesteund, wat de verbodering bevorderlijk kon zijn.

Prof. Cramer oordeelde, dat zich in de vergadering eigenlijk niet een principieel verschil openbaarde, doch het slechts de vraag was, waar men het accent wilde leggen. Hij herinnerde eraan, dat de wereldbond op zijn internationale congressen reeds lang ook die zaken onder de oogen zag, welke niet direct op den oorlog betrekking hadden, dat er ook reeds een persbureau vanwege den wereldbond was opgericht, dat zich ten doel stelde, juiste berichten te verspreiden en alle tendentieuze te bestrijden.

Een andere vraag was, hoe ook in Nederland meer belangstelling zou zijn te wekken. Alle aanwezigen waren het er over eens, dat er meer moest en kon gedaan worden.

De W. R. M. Noordhoff, afgevaardigde der Remonstrantische Broederschap, gesteund door anderen, zou het wenschelijk achten, dat er een bondschap gericht wordt tot de kerken in Nederland.

Prof. Cramer acht dit voorloopig praematur en stelde voor, in October a.k. weer een vergadering bijeen te roepen en de kerken en godsdienstige vereenigingen in Nederland uit te noodigen, daarheen twee afgevaardigden te zenden, in welke vergadering dan door hem verslag zal worden uitgebracht van alles, wat op de vergadering van het internationaal comité, die eind Juli te Konstanz gehouden wordt, in behandeling komt. Daar op dit congres, dat hij zal bijwonen, ongeveer alle arbeid van den Wereldbond ter sprake komt, zou naar aanleiding daarvan in de October-vergadering met de afgevaardigden der kerken en godsdienstige vereenigingen kunnen overlegd worden, wat in ons land kan en moet gedaan worden. Ook zou dan beslist kunnen worden, of het wenschelijk is, een bondschap tot de kerken te richten. Dit voorstel vond volledige instemming, en bedoelde vergadering werd bepaald op 20 October.

Ten slotte werd op voorstel van Dr. T. H. G. van IJzeren besloten, te trachten, dat in den komende winter zoveel mogelijk, allereerst in de groote steden, wereldbondavonden worden gehouden, waarin de gemeenten nader met doel en arbeid van den wereldbond in kennis worden gebracht. Alle aanwezigen stelden zich op verzoek van den voorzitter als spreker beschikbaar.

Hierna werd de vergadering, die een zeer warmtevoel verloop had, gesloten.

In de betrokken zinsnede, zooals ze in de brochure stond in verband met 'onderwerp, zat deze onvolledigheid. Genoemde sectariërs gebruikten niet slechts in de 19e eeuw, maar gebruikten thans nog de psalmen van Datheen. In mijn ijver van welwillendheid heb ik gepoogd door invoeging van lees: twintigste eeuw en lees: geven deze onvolledigheid aan te vullen. Maar de grondfout van heel deze zinsnede is en blijft: Het feit, dat zekere sectariërs nog immer de psalmen van Datheen zingen, heeft niets, niets, niets hoegenaamd met „het letterkundig oordeel“ te maken.

Het is heel loffelijk „gewoonweg een feit“ te „constateeren“, maar dan moet men 'feit goed constateeren en niet half. Dat is ook in strijd met de logica.

Bij 'gebruiken der psalmen in de „gebrekkige berijming van Datheen“ kunnen heel wat dingen ter sprake gebracht worden: volkpsychologische, religieuze motieven, enz., maar geen „letterkundig oordeel“. Wie zegt van wel, zelf of het van wie ook napraat, slaat de plank mis.

Rest me Dr de Jong te vragen, nader zijn beschuldiging te staven, als zou de weglating van zijn verwijzing en de invoeging van lees: twintigste eeuw en lees: geven „misleidend“ zijn geweest.

M. J. LEENDERTSE.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Nijmegen: P. Hekman te Lommum en H. M. Ploeger te Appelscha.

Utrecht (vac. wijen Dr J. C. de Moor): D. Schiede te Oude-water en J. H. Telkamp te Middelburg.

ders", en dat hij een grafrede zal geven op een doode vlinder.

De gewoonte, om door het stellen en beantwoorden van vragen de Zondagavonddienst, zoo niet stichtelijk, dan toch aantrekkelijk te maken, neemt hand over hand toe en leidt tot allerlei dwaasheden. Een zekere predikant William Elliott Hammond, te Wheeling, kondigt aan, dat hij de volgende vragen zal beantwoorden:

1. Wat was het resultaat van uw persoonlijk interview met Fatty Arbuckle? (de bekende movie-artist, die te San Francisco den dood veroorzaakte van een movie-actrice).

2. Vertel ons, wat Arbuckle zei, toen hij hem vroeg op welke wijze hij 80 pond gewicht verloor.

3. Kunnen meisjes met groote voeten tandarts zijn?

4. Hebben dingen, die met de dooden begraven worden, ook invloed op de ziel?

5. Trekt concentratie van gedachten de geesten van onze overleden vrienden aan?

6. Heeft voortdurende droefheid over den dood van een geliefde invloed op zijn ziel?

7. Moeten de Vereenigde Staten zich op den volgenden oorlog voorbereiden?

Deze gewoonte leidt vanzelf tot het bespreken van wereldsche onderwerpen op den kansel. Zulke onderwerpen kunnen van algemeen belang zijn, zooals b.v. het bespreken van den oorsprong en groei van de Republikeinsche partij, of verlopen in discussies als deze:

„Liefdes Triomf“.

Hoe de liefde psychologisch onweerstaanbaar te maken. Hoe ongunstige toestanden en hindernissen van de liefde te overwinnen. Hoe koudheid en onverschilligheid in het voorwerp zijner liefde te overwinnen. Troost voor hen, die bemind hebben zonder succes. Hoe zij, die liefde missen, al de belooningen der liefde kunnen bezitten door zich toe te leggen op sublimatie (wat dat dan ook mag zijn). Hoe de liefde onvoorwaardelijk genoten kan worden. Dit is de laatste bespreking van het Liefdes-leven.

Deze dingen mogen ons „uitersten“ toonen, zij zijn toch zeer sprekend voor de zucht om de kerk vast te houden en de menschen te binden, niet door de macht van Gods Woord of de werking van Zijn Geest.

Hier speculeert de vindingrijke mensch op de nieuwsgierigheid van godsdienstig indifferenten.

Wanneer de Kerk door zulke kunst- en vliegmiddelen gediend moet worden, is haar ondergang niet ver meer.

Ingezonden.

Geachte Redactie!

De ondergeteekende wenscht, zangende de bespreking van zijn geschrift „Heeft letterkundige kritiek waarde?“ door M. J. Leendertse in No. 37 van Uw blad, de volgende zakelijke rectificaties te maken.

Naar aanleiding van mijn kritiek op Vondels regel:

Het hemelsch uurwerk tell geen stonden

citeert de bespreker mij aldus: „Dit overigens zeer aandoenlijke) gedicht is in strijd met de logica“; er staat echter in mijn brochure p. 26: „en dus is de aangehaalde regel van dit (overigens zeer aandoenlijke) gedicht met de logica in strijd.“

Verder luidt het in de recensie:

„Hij (d.w.z. Dr de Jong) orakelt: „Dat ook religieuze motieven het letterkundig oordeel wel eens vertroebelen, spreekt vanzelf. Nog in de negentiende eeuw (lees: twintigste eeuw) geven (lees: geven) zekere sectariërs de voorkeur aan de gebrekkige psalmberijming van Datheen uit het Fransch boven voortreffelijke vertalingen uit het oorspronkelijke.“

In mijn brochure staat, p. 12 na „oorspronkelijke“ 31), verwijzende in de „Aanmerkingen“ p. 28 naar Glasius, Biogr. woordenb. v. Ned. godgel. I (1851) sv. Dathenus p. 344; het is dus niet juist, dat ondergeteekende „orakelt“; hij constateert gewoonweg een feit. De weglating van mijn verwijzing en de invoeging van lees: twintigste eeuw en lees: geven, zijn misleidend.

U dank zeggende voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend, Dr K. H. E. DE JONG.

Over 'Haatste een kort wederwoord:

De in geding zijnde alinea staat in de brochure van Dr de Jong niet tusschen aanhalingsteekens. Ik had alzo volte recht ze te beschouwen als de meening van Dr de Jong zelf. Een verwijzing naar Glasius verandert daaraan niets. Bovendien staat er in noot 31 niet: bij Glasius, maar: vergelijk Glasius.

Twee afdoende redenen, gevoegd bij 'feit, dat deze passage zoo logisch past in den gedachtenloop van den schrijver, om van bedoelde verwijzing geen melding te maken.

GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND.

Beroepen te:

Zaandam: G. W. v. Deth, cand. te Bloemendaal.

Beroepen te:

Noordeloos: D. J. v. Brummen te Driebergen.

Bedankt voor:

Haarlem (2e pred. pl.): G. Wisse te Utrecht.

Leeuwarden: K. Groen te Baarn.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Noordeloos: D. J. v. Brummen te Driebergen.

Bedankt voor:

Haarlem (2e pred. pl.): G. Wisse te Utrecht.

Leeuwarden: K. Groen te Baarn.